

Ч. 5.

4 травня 1924 р.

Ч. 5.

ЗМІСТ:

1. Я. А. Б. ЦУРКОВСЬКИЙ. Кругом розцвілися золоті сні. Поезія. 2. КЛІМ ПОЛІЩУК. Примара весняної ночі. Оповідання. 3. ТАВОЛЬГА. **. Поезія. 4. ПРОФ. ВЯЧ. ЗАІКИН. Основні риси суспільного світогляду Кирило-Методіївців. 5. ПРОФ. ВОЛОД. КОВАЛЬ. Як хаяють в Німеччині. 6. СТ. СІРОПОЛКО. Новий напрямок культурно-освітньої праці серед діаспор. 7. В. П-ВИЧ. Байрон.	8. ЕБЛЮГРАФІЯ. 9. НАДІСЛАНІ КНИЖКИ Й ЧАСОПИСИ. 10. ТЕАТР І МУЗИКА. 11. В. ПАВЛОВИЧ. Ем. Кант. 12. Б. МЕГІК. Здібничче мистецтво. 13. ОМЕЛЬКО СІЯЧ. Ходимський лірник. 14. ПРИРОДА, НАУКА, ВИНАХОДИ. 15. З УСЬОГО СВІТУ. 16. ДО УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА. 17. ТАБЛИЦЯ ЗАМІНИ МАРОК. 18. ДО ЧИТАЧІВ. 19. ІЛЮСТРАЦІЇ.

ВАРШАВА.

ЦІНА 75 ГРОШІВ (1350.000 МР.)

ПРИ ЧИСЛІ 6-МУ БУДЕ РОЗІСЛАНО ТРЕТЬІЙ
БЕЗПЛАТНИЙ ДОДАТОК: І. ОГІЕНКО. СВЯТО
УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ.

До пп. українських торговців і промисловців.

РЕДАКЦІЯ „НАШОГО СВІТУ” ПОВІДОМЛЯЄ, що:

1) приймає до безоплатного уміщення в „економічному відділі” описи всіх торговельниць і промислових фірм з метою ознайомити населення з рідним промислом і торговлею і допомогти їх розвою. Але, з огляду на величезні видатки на видання, просимо торговельниць і промислові фірми одночасно надплатити нам свої оголошення і платню за них.

2) „Наш Світ” розпочав працю над складенням „Правідника по українській торговлі і промислу”—адресової книжки всіх українських фірм, яку дасть своїм передплатникам в характері безоплатного додатка. Отже закликаємо всі наші фірми: Індивідуальні, спілки фірмові, з обмеженою порукою і акційні, а також усі кооперативи, видавництва, установи фінансові, майстерні т. інш. надіслати інформацію по такій схемі: 1) прізвище Я ім'я власника (особи фізичної), назва власниця—спілки чи кооператива (особи правної), 2) назва фірми, 3) бранеж: що виробляє чи продає (напр.: машини Я зваряди рільничі, залізо, цвяхи, дріт, бляха, кухонні речі т. д.), 4) Адреса, 5) Телефон. Робочі прислуги фірмам, бажаючи, щоб усі фірми були вашими передплатниками.

3) фірми, які дають свої оголошення до „Н. Світу”, матимуть безоплатно оголошення в книжці „Правідник”.

Просимо наших Читачів повідомити про вищезазначене всі місцеві українські фірми.

КОМІСОВІ ДОРУЧЕННЯ НА:

1) ПЕРЕКАЗ ГРОШЕЙ ДО РОСІЇ і НА УКРАЇНУ, 2) ПЕРЕСЛАННЯ ЛИСТІВ, ДОКУМЕНТІВ, КОШТОВНИХ РІЧЕЙ і ПАПЕРІВ, ПАЧОК і т. ін. 3) ВИКЛОПОТАННЯ РІЖНИХ ДОКУМЕНТІВ: МЕТРИК, КОПІЙ, АТЕСТАТИВ, ДИПЛЬОМІВ, ШЛЮБНИХ СВІДОЦТВ і т. ін., 4) ДОБУВАННЯ ВСІЛЯКИХ ІНФОРМАЦІЙ ВІД ІНСТИТУЦІЙ і УРЯДІВ У ПОЛЬЩІ Й ЗА КОРДОНОМ, 5) КУПІВЛЮ, ПРОДАЖ і ЕКСПЕДИЦІЮ РІЖНИХ ТОВАРІВ і МАЙНА ДЛЯ ПРИВАТНИХ ОСІБ, КРАМНИЦЬ, КООПЕРАТИВІВ і т. д.

виконує представник на Польщі **Російсько-Англійського Експресу** (централь в Берліні) **Aleksander Wesołowski, Warszawa, Dluga 31 т. 45.**

Konto czekowe w P. K. O. № 7180.

Уділяються поради й висилуються проспекти по одержанню поштових марок.

УВАГА! Особливо важне для осіб, що мешкають на провінції і не бажають наразитися на великі видатки на подорож для злагодження своїх справ особисто.

В. ОСТРОВСЬКИЙ.

ХОЛМСЬКІ ОПОВІДАННЯ

Продовження циклю „Вівці й Пастирі”.

Видання тов. „Просвіта” у Львові.

ПРОДАЄТЬСЯ В УСІХ КНИГАРНЯХ.

Книгарня Наукового Товариства ім. Шевченка,

Львів, Ринок 10.

продажає по знижайній ціні до кінця квітня

„АКОРДИ”

найбільшу та прегарко ілюстровану автольотію української поезії, згадану д-ром Франком.

Ціна пр. 4.500.000, опр. 7.500.000 Мп.

КРІМ ЦЬОГО, МАЄ КНИГАРНЯ БАГАТО ІНШИХ БЕЛІТРИСТИЧНИХ і НАУКОВИХ ТВОРІВ. ЖАДАЙТЕ КАТАЛЬОГІВ. НА ПРОВІНЦІЮ ВИСИЛАЕ ЗА ГОТИВУ АБО ЗА ПІСЛЯПЛАТОЮ.

Видавництво „РУСАЛКА”

Львів, Куркова 10.

друкує слідуючі календарі на 1925 рік:

- 1) „Господарський Календар” на 1925 рік, багато ілюстрований, 10 арк. друку великої вісімки.
- 2) „Веселий Календар” на 1925 рік, того ж формату, ілюстрований.

ОГОЛОШЕННЯ до обох Календарів приймаються по ціні 50 зол. польськ. за сторінку.

Адреса Редакції: „РУСАЛКА”, ЛЬВІВ, КУРКОВА 10.

НОВОВІДКРИТА РОБІТНЯ ТКАЦЬКО-КИЛИМАРСЬКА МИХАЙЛО ГОРБОВИЙ

Касія ad Коломия.

Приймає замовлення на ткацько-килимарські вироби по присланням або довільним взірцям.

Робота самідно висічена, з найкращого матеріалу, виготовляється високою якістю.

Замовлення виконуються по черзі напливу.

ІНІШ ВІСТ

ілюстрований літературний і
популярно-науковий тижневик.

Ч. 5.

Варшава 4 травня 1924 р.

Ч. 5.

Я. А. Б. ЦУРКОВСЬКИЙ.

Кругом розцвілись злоті сни.

Срібноперлі простелились — сиві, сірі мряки...

Закутана снігів тужними пеленами
лоскоче сонливо зима.

Буяють скарбівниці цінними жемчугами,
сутемряви стагою — набряклі.

А Світла і Тепла —
нема. Нема.

Срібноперлі простелились — сиві, сірі мряки...

Загойдались на шпилях небесних
хмарки.

Розхвилювалися шмарагдом блесків пестрих
зірки.

А на хрустальному престолі місяченько...

Прибралися розсміхом діток,
сповиті снігом
і колисковим співом —
блакиту меріжки.

Златоткане з зір намисто
мандрівничий Дух могучий —
пестить,
гладить,
усипляє.

Сонно.. Любо..

Замерзає..!

у серці Світла барвний цвіт.
„Не спи!“

Гуляє

рій
розживлених борнею мрій.
Немов заблукані в лісах
проліски,
по нивах і селах

вірли щугають гими:

— „Не спи!“

Кругом розцвітаються сни.

Лучисті проміні розпеченої сонця
течуть гарячими ріками —
безкраїми світами

на житівну Обнову!

Потаяли з жару сніги.

І розвернулися крилаті юні вії,
як туліпанів пелюстки...

Вже на відродженім обрії
лілеї зацвіли!

Десь лунає спів осінній...
Та він тихе.

В'яне.

Слабке.

Десь гуляє вихор лютий...
Та він гине..

Не приде! —

Пожар Світла — Тьму змете!!

Що за диво? Сонце гріє?
Люде втішні? Весна віє?

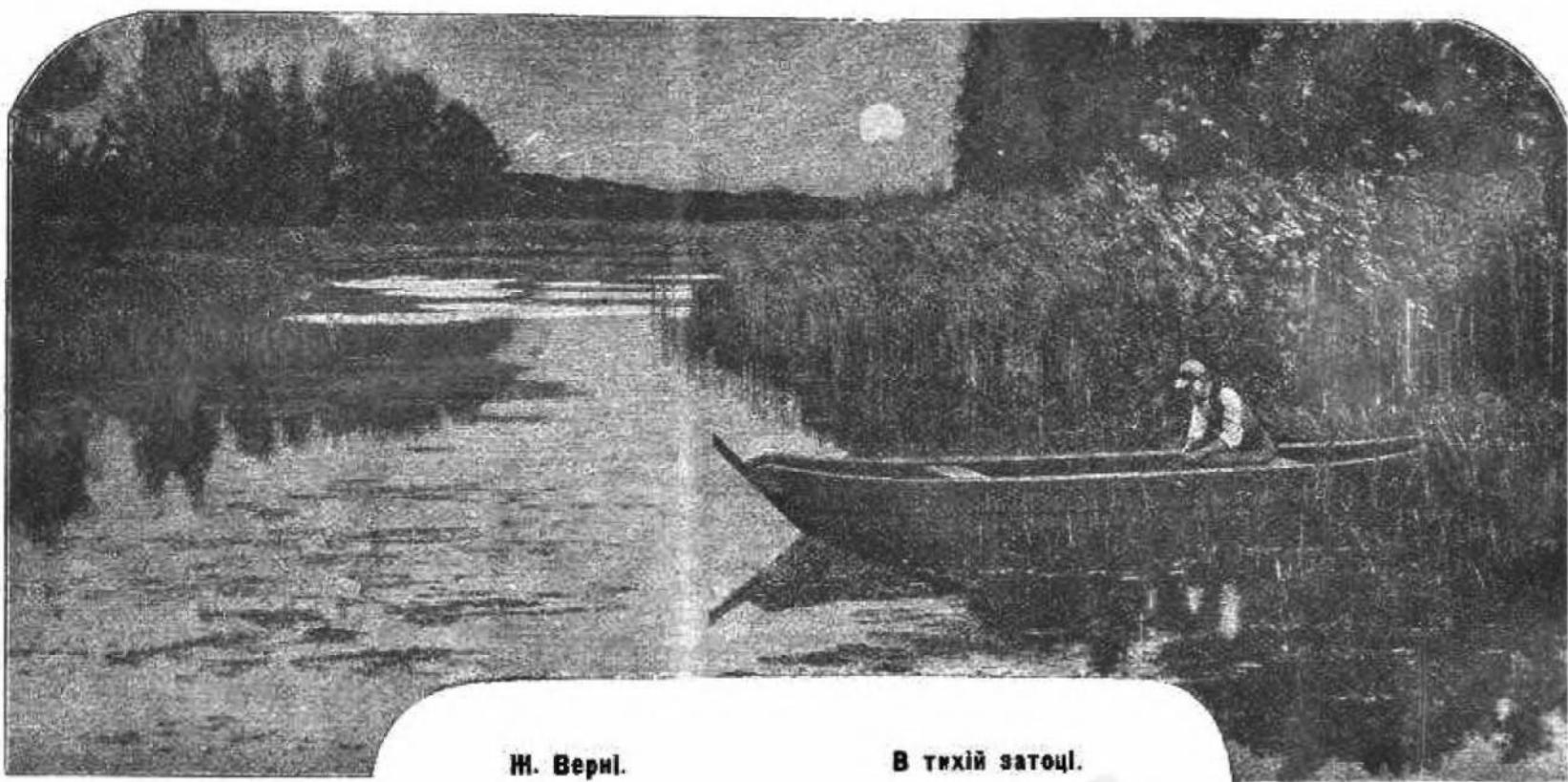
Деж вітри? Морози зимні?
Де могучий цар зими?

Ах! Забудь минулі злидні!
Ти поглянь —

в зазорілу ясну даль:

— „Не спи!!“

Кругом розцвілисъ злоті сни.

Н. Верні.

В тихій затоці.

КЛІМ ПОЛІЩУК.

Примара весняної ночі.

(Із днів зеленого юнацтва).

..Милувався й чарувався зеленою весною. Дивився в мрійну темінь ночі й слухав писень солов'йових. Вгорі, над головою, емалева безодня неба, яка дріжала проміністими зорями, а внизу, під ногами, пахуча самиця — земля, яка трівожними струмками життя вливала в мою кров свої жадання...

Півпритомно чекав на неї і згадував, що сказала при випадковій зустрічі: — Любий, вір мені!..

А від того в мою душу тихцем, наче злодій, захадалася незрозуміла туга й прозорим серпанком солодких передчувань обгортала всю мою істоту. Думав: — Певне так відчувається радість кохання, коли вона проходить крізь страждання?..

І от, світлосяяною примарою стала Вона. Казковим явищем пройшла між небом і землею в сутінь млистиу й так скам'янила мене. Дивився на неї і бачив, як блисками щирого золота відсвітлювалися в проміні зір її русяні коси і як дивно окреслювала красу її молодого тіла легка біла сукня. Не чув, як прошептав:

— „Ти чудова!.. Ти казково чудова!..

Її великі сині очі спалахнули ясним вогнем, а маленькі і, як спіла вишня, червоні вуста здрігнулися вибачливою усмішкою. Я ніжно взяв її маленькі руку в свої палаючі долоні й захоплено вимовив:

— Яка ти соняшно ясна!.. Ясна!..

Вона все ще мовчала, але в її очах пробачив я себе самого. Пригортуючи до себе її гаряче, струнке, як газель, і гнучке, як гадина, тіло, я чув, як у мою голову вдирається солодко-п'яній морок, а перед очима розгортається ще незнаний мені світ, оглядання якого здавалося найбільшим щастям.

Навколо нас тільки тиша весняної ночі, яка інколи будилася наглим криком хижого захоплення нічної птиці і тоді в старих вербах над рікою чулася жалібна скарга закоханого пугача. Далекім і недійсним здавався глухий голос сонного міста, що нахаб-

но линув аж сюди і положав свою брутальністю мою випадкову радість..

І враз сотні таємничих рук витяглись із ночі і порушили напружені клявиши незримого органу природи. Щось ударило громом, ларидало, засміялося й розлилося широким морем спраглих звуків, яке жадібно котило хвильами музики й так творило величню пісню земного жадання, яка все ширшала і все зростала, аж заки не досягла неба і незадріжала могутньою симфонією весняної радості..

— Солов'ї співають... — забренів коло мого вуха її срібний голос. — Чуєш, як вони радіють нам?..

Маленький вітрець пустотливо бавився її золотими кучерями, обвівав мое розгарячене лицце й широкими хвильами відносив у далечінь соловійові пісні. Тихо полоскали в кришталльово-зимних хвильях ріки старі верби свої сонні віти, тихо дихали навколо білі акації, тихо горнулася до мене вока, як всесвіт, єдина, і тихо говорив я їй про свою велику любов, і сам дивувався з того, що вимовляв таке дивне слово. Таємність ночі в сяйві місячних мрій і мережево буйних дум у глибині моєї істоти — владно взяли в полон мое серце й душу й так вибухло полум'ям пекла:

— Кохаю!.. Кохаю, бо це слово спільне натхненному зітханню поета...

— Любий!.. Любий!.. Любий!..

Коли, стомившися, на мить рознили обійми, то вгледіли біля ніг білу рожу, яка була пришпилена до її грудей.

Я підняв рожу і, подаючи їй, сказав:

— Вона в'яне...

Байдуже якось узяла вона рожу й мовчки відвернулася. Потім звела очі до ясніючих зір у небесній безодні й важко зітхнула.

— Що з тобою? — спитавсь я обережно, боючися сплюхнати її думи.

— Я згадала про інші рожі, які цвіли колись...
Тепер також цвітуть, але як прийде осінь, то...

Зупинилася і знову зітхнула.

— Так тоді, — озвався я весело, — житимемо спогадами цеї ночі!..

— Спогадами? — глянула допитливо.

— Так! — упевнено скопив її за руку. — Власне, я буду згадувати... Буду згадувати навіть тоді, коли б згасло сонце, бо перед моїми очима все стоятиме ясна примара весняної ночі, яка хоч на мить, а освітила мовчазну пустку душі моєї!..

— Хиба?.. — суворо якось зовалася вона.

— Так! — сказав я, цілуючи їй руку.

Хтось пlesнув веслом — раз і два, а потім почались голоси рибалок:

— От стомився, що й сили доплисти немає!..

— А ти пусти човен на волю хвиль!..

— Еге, пусти його, як він діравий!..

За хвилину на березі річки запалало вогнище й заходили чорні тіни. Хтось голосно й захоплено говорив:

— Ну й ніч-же!.. Радість, а не ніч!.. Ех, колись, як був я молодим та зеленим, так...

Голосний регіт умрив останнє його слово і зразу-ж усе затихло. В темно-синьому небі, як із гака, зірвався й покотився червоний метеор, простягнувшись за собою довгу вогненну смугу. Мить одна і метеор згасає, тільки ще якийсь час яскрава простягнута ним смужка. Ще мить і згасла й вона і стала в небі якась дивна порожнеча...

— І так усе життя... — прошепотіла.

— Що саме?.. — так-же шопотом, спітався я.

— Блідне все й гасне... — заговорила вона, рвучи первово пелюстки своєї рожі. — Молодість — радість, зрілість — туга, а прийде старість і...

Я перебив її:

— Хиба-ж не ти зачарувала мене своєю красою, що так говориш?..

Швидко-швидко полетіли на землю пелюстки рожі і сквильовано подалася до мене:

— А чи знаєш ти, хто я?..

— Ти чудова примара і я люблю тебе!..

— Але ти стрінув мене на бульварі, а тому й не віру я... —

— Так, так!.. На бульварі, то правда... Тільки, як-же це так, щоб так, як щойно... — спонтанічно заговорив я, але вона, здавалося, не слухала мене.

Сиділа, як мармурова статуя, пильно дивлячись у глибину небесної безодні, яка повільно зачинала бліднути. Над рікою згасло вогнище рибалок, а раптово збуджений гомін міських вулиць нагадав про близький день. Я-ж думав про вчорашиє, як випад-

ково стрінулися ми на міському бульварі, як кинули несмілим першим словом і як безнадійно просив її пірнути в темінь цеї ночі і, як сказала вона, що на цих берегах цвітучих, де все так швидко лине вічність... Лине?.. Хиба може линути те, що вростає в душу, а моя душа така...

Раптом вона встала:

— Ходім!..

— Уже?! — здрігнувся я.

— То-ж ранок настає, а до міста не близенько...

Взяла мене під руку, притислася й лагідно, але рішучо заговорила:

— Знаєш, любчику! Це все, що ти говорив, будо дуже гарне і дуже міле, тільки, на жаль, не для мене...

— Як?.. — вражено зупинився я.

— Заплати мені...

— Я-ж люблю!.. Любив тебе!.. — скрикнув я розгублено.

— Ха-ха-ха!.. почулося звідти, де доторгіло вогнище — А берегова Маруся свое знає!..

— Еге-ж, — русалка... Завсіди кого-небудь спіймає...

Стояв, як громом прибитий.

— Що-ж це таке?.. Що-ж це?.. — повторював безтільно раз за разом.

Коротко і ясно протверезила.

— Ну, ну... Плати і йди собі... Як що хоч, то ще стрінемося якось, але зараз іди, бо хіба нє чуєш, як люде сміються?..

Пропасніця струсила мною до мозку в голові. Я ледве попадав руками в кишень, шукаючи там гроші... Знайшов щось і простягнув їй:

— Ось тут... Ось тут... Скільки маю...

Зручним рукою руки взяла й обурено кинула в мое лицо.

— Та-ж у місті за годину двічі більше!.. — ляснула верескліво. — Подумаєш, який поет знайшовся... Цілу ніч слухала його, а він...

Огидне слово безжалісно врізалось у вуха й потрясло всією істотою...

...Наче злобними духами гнаний, летів я через корчі, кручі й провалля вздовж спокійної ріки і непомітив, як велично падав схід неба, як рожевілася ріка і як славословно звучали зелені простори. Біг у безвість і без кінця і краю говорив комусь невідомому:

— Ось вона яка!.. Ось вона!..

А коли стомлено впав на якусь межу, то, здавалося, знайшов розгадку самого буття...

1924 р.

Т. ТАВОЛЬГА.

* * *

І сміх, і гомін, і веселість,
І сяйво сонця золоте,
І плескіт рік і гаю шелест,
Вся молодість і все живе

Коли ж у серці ліра давонить
На струнах радощів сміху, —
Все в мирі казками говорить.
Співає пісню чарівну.

Немає сили чарівної;
Коли не дзвонить в серці сміх,
Весь світ і все лиш жменя гною,
Лиш джерело спогад сумник.

ПРОФ. ВЯЧЕСЛАВ ЗАЇКИН.

Основні риси суспільного світогляду Кирило-Методіївців.

(Закінчення).

Кирило-Методіївці закликали всіх Словян „поєднатися”, „але так, щоб кожен народ утворив свою республіку і управляв незмісомо з другими”. Республіки ці уявлялися Кирило-Методіївцям збудованими на щиро-демократичних основах; на чолі кожної республіки мали стояти вибрані на певний (не дуже довгий) час всенароднім вибором — президент і сойм. В усіх республіках повинна була існувати повна рівність між усіма громадянами — не тільки політична, але й суспільна: мали бути знесені не тільки одверте кріпацтво та станові ріжниці в правах громадян, але мусіло бути знищено все, що веде в одтвертих чи прикритих формах до поневолення одних людей другими. Проектувалася обов'язкова шкільна наука для всіх дітей і молоді; всім охочим одержати найвищу освіту держава повинна була її дати. Мали бути здійснені засади повної громадянської свободи. Перш за все, проектувалося усталити повну волю віри й рівність релігійних ісповідань; але, разом з тим, існував проект заборонити всяку релігійну пропаганду, — і одночасно другий проект — полагодити ріжниці й суперечки між ісповіданнями Словян і привести всіх Словян до повного релігійного об'єднання. По можливості мала бути зменшена кількість постійного війська; на той час, мусіла бути заведена народня міліція та загальне військове навчання на випадок загального „ополчення”. Мали бути скасовані смертна й тілесні кари.

В таких рисах уявляли собі Кирило-Методіївці державно-правний лад у майбутніх ідеальних словянських республіках. Але вони добре розуміли, що самими політичними реформами й законами не можна досягти ідеального ладу в державі, що самим тільки правом не може притатися держава. Кирило-Методіївці „знали (як казав Куліш), що в Англії не право й не декрет, а культура знищили кріпацтво”, і вони хотіли досягти свого ідеалу не стільки правними реформами, як поширенням освіти, проповіддо християнських і громадських ідей і моральним удосконаленням людей. І в майбутніх державах словянських основою суспільного ладу повинен був зробитися не конституційний закон, а заповіт християнської любові. Кирило-Методіївці стреміли до того, „щоб св. віра Христова була основою общественної справи в цілому союзі і в кождій річі посполитій”. Моральні чесності вибраних правителів повинні були зробитися одною з головних підвалин ідеального ладу. А основою моралі мав стати не абстрактний припис „громадської моралі”, а конкретний, усякому зрозумілій приклад Христа та Його Найсвятішої Жертви для спасення людства.

Словянські республіки, на думку Кирило-Методіївців, повинні були утворити союз. У пізніших своїх автобіографічних записах, писаних уже на старості літ, Костомаров, казав, що цей союз мав бути федерацією словянських республік „з'єднаних між собою подібно до давніх грецьких держав або Сполучених Станів Північної Америки”. Але ні в статуті Брацтва, ні в Його коротких відозвах, ні в „Книгах биття”, які були вчеспочоч філозофічно-історичних та

політичних поглядів більшості Кирило-Методіївців нема виразу „федерація”. Саме порівнання Костомаровим майбутнього словянського союзу з Сполученими Штатами й грецькими державами викликає непорозуміння: Сполучені Штати це справді федерація, але давньо-грецькі держави в часі свого розквіту (в VI—V вв. перед Р. Хр.) не творили федерації, й звязки між ними під той час були переважно ідейного (релігійного й культурного) характеру. Можно думати, що під „федерацією“ Костомаров розумів не те, що розуміє сучасна наука. Кирило-Методіївці, й особливо Костомаров, шукали не раз уґрутовання й подекуди зразка для майбутнього ідеального ладу — в минулому Словянщини; і зразок для ідеальної форми взаємин між словянськими народами Костомаровим теж був віднайдений в історії Східної Словянщини — в „федеративному принципі давньої Русі“, яскраво освітленому Костомаровим у його праці з тією ж наовою. Цей „федеративний принцип“, по словах Костомарова, знаходив свій вираз у Сх. Словянщині в давні часи — в племінній спорідненості населення в близькості мови, в спільноті віри, багатьох культурних явищ, звичаїв і т. ін., у принадлежності князів до однієї династії й т. ін., словом, виключно в рисах культурної та расової, а не правної або політичної спільноти. В Статуті Кирило-Методіївського Брацтва яскраво виставлено домагання самостійності окремих словянських держав: „При з'єднанні кожне словянське племя повинно мати свою самостійність“; та сама думка ще з більшим притиском висловлена при закінченні „Книг биття Українського Народу“: „І Україна буде непідлеглою річчю посполитою в союзі словянськім“.

Маючи цілковиту самостійність, словянські республіки повинні були, на думку Кирило-Методіївців, усталити: 1) одинакові основні закони (про смасування невільництва, про республіканський лад і т. п.), 2) одинакові міри, вагу й монету, 3) спільно виступати в зносинах з іншими державами, 4) утримувати невелике спільне військо (при існуванні військової міліції в окремих республіках) й 5) мати спільні найвищі установи союзу — президента й конгрес, який мусів збиратися раз що-чотири роки (це б то дуже зрідка). Таким чином правні звязки між словянськими республіками мали бути дуже обмежені. Натомісъ, на думку Кирило-Методіївців, повинні були широко розвинутися між словянськими республіками звязки ідейно-культурні, релігійні то що. І це цілком зрозуміло; бо, коли навіть у внутрішніх справах держави головну роль мали відігравати чинники ідейні — просвіта, мораль, християнська любовь, — у стосунках міждержавних тим більше значення повинні були зайняти чинники ідейного змісту.

Для досягнення своєї мети — збудування Вільної Незалежної Української Республіки в союзі словянськім, Кирило-Методіївці ставили перед собою конкретні завдання: 1. Вони мали поширювати ідеї християнського громадського устрою, „ідеї християнської свободи й рівності, основані на християнській науці“

та народньому праві"; впливати на молодь у дусі християнських громадських ідей і допомагати всіма засобами тим молодим людям, які можуть бути корисні для приготування нового ладу; впливати на жінок з метою вказати їм виховання в дусі христ. громад. Ідей. 2. Вони повинні були зближатися до народу, пізнавати його життя та його потреби і дбати про його освіту й добробут. 3. Мали закладати народні школи, друкувати й поширювати книжки для народу. писані пристулною, зрозумілою мовою, шукати серед мужиків людей дотепних і здібних і піднімати таких людей науковою до морального й соціального рівня з собою, й т. ін. 4. Збиралися розвинути українську мову до найвищого літературного ступеня, "щоб навіть і строгі науки викладалися цією мовою", і зробити найважніші придбання всесвітньої літератури в перекладі на цю мову приступними для широких кол українського народу. 5. Повинні були додати знищення крепакства, проповідувати ідею визволення крепаків і повної соціальної рівності й усіма засобами підкопувати несправедливі права аристократії. 6. Мали дбати про пізнання Словян, будити любов до інших слов'янських народів, поширювати пам'ятники слов'янської історії та слов'янської народної творчості для оживлення почуття народності та свідомості взаємного братерства Словян, старатися знищити племінну та релігійну незгоду серед слов'янських народів і поширювати ідею примирення ріжниць у християнських церквах.

В міру можливості Кирило-Методіївці думали вести свою громадську роботу мирними засобами, "в дусі лагідності й миролюбія". Але вони розуміли, що може наступити й такий момент, коли "мирних засобів" не вистарчить. У першу чергу вони хотіли впливати шляхом проповідництва; вони хотіли, "щоб українські пани вкусили від Божественої Чаші знання, і, вкушивши сами, побачили, яко благ Господь і сповнилися його благістю до крепаків"... Але вони не сумнівалися, що згодом "настануть уже інші факти". Зрештою, в поглядах на тактику в майбутньому Кирило-Методіївці подекуди розходилися; більш помір-

ковані, як от Костомаров, схилялися все до "лагідності", але, кінець кінцем, і вони захоплювалися захликом Шевченка:

вставайте,
кайдани порвіте,
і вражою, злою кровю
волю окропіте!...

Ясно було, що для того, щоб збудувати "сем'ю вольну й нову", не обйтися самими лагідними заходами. Та, в усякому разі, Кирило-Методіївці відкидали зрадливі й підступні шляхи боротьби, відкидали всяке насильство й "диктатуру свідомої меншості над несвідомою більшістю", проектовану "декабристом" Пестелем у 1820-х рр. Шлях Кирило-Методіївців був прямий і чесний, осяянний ідеєю християнської само-посвяги на службу Богові, всьому людству й своєму Народові, осяянний надією на допомогу Бога, християнською любовлю до всіх людей, навіть до ворогів і християнським всепрощенням.

На самому початку своєї діяльності Кирило-Методіївці були увязненні жандармами Миколи I. Їхне життя було зіпсуюто, покалічено; найвидатнішим з них завдано тяжкі, а Шевченкові — впрост нелюдські кари. По Україні й по всій імперії ще лютише панував російський уряд, поки ганебна поразка Росії під час Кримської війни 1855—6 рр. не виявила наочно банкротство російського бюрократичного ладу. Але діяльність Кирило-Методіївців не пішла замарно. Як не лютивав російський уряд у 1847—1855 рр., потиху, в глибині поширювалися ідеї Кирило-Методіївців; і, як тільки настала можливість вільніше дихтуви, з'явилося на Україні чимало працівників, натхнених мріями Кирило-Методіївців і, перш за все найбільшого з Кирило-Методіївців — Шевченка.

В світогляді Кирило-Методіївців, звичайно, є й неясності, й помилки, й фантазія. Але цей світогляд був незрівняно й вищий і реальніший, ніж погляди й думки всіх тогочасних діячів, письмен'ків і мислителів на Україні та в Росії. І світогляд цей зробився основою, на якій розвинувся ввесь український рух, рух за утворення Вільної й Незалежної Української Держави.

Українські краєвиди.

Місто Кременець.

ПРОФ. ВОЛОДИМИР КОВАЛЬ.

Як хазяйнують в Німеччині.

Переїзжаючи по Німеччині, вже з вікна вагону можна бачити, оскільки ця країна відріжняється від наших земель. Перш за все кидається в очі бідність землі. Особливо Прусія славиться своїми сірими, а часом і просто білими пісками, гірше за наше Полісся. Але на півдні, або на Рейні, де трохи краща земля, просто диву даєшся, як кожний клаптик землі найстараніше оброблений, просто викоханий, засаджений або садами чи виноградниками, або засіяний польовими рослинами й так, як по шнурочку. Тісно людям, так мабуть тісно, як нігде у нас на Україні, і через те люди знають в Німеччині ціну не тільки морги землі, але й кожного її вршина.

Аде найцікавіше для нас хазяйнування німців не на найбагатших землях, а як раз на найбідніших, хазяйнування в Прусії. Довелось і мені тут на вигнанні з рідного краю прикладти рук до цього голого піску, на якому місцями не то що трава, але і мох не росте. Але навколо цієї землі, яку я заарендував для показаного господарства Вюндорфського Політехнікума, хоч землі і такі самі, нуждені, але дивувало мене, що неврожаю мені не доводилось бачити. Правда, і врожай не дуже-то близкучий, але, коли б дав Бог, щоб у нас на Україні були такі врожаї, мабуть, ми біди б віколи не знали.

Приступаючи до хазяйнування я пильно придвигався, як працює німецький господар, добре розвідався і у простих хазяїв і у вчених професорів про їхні способи хазяйнування і глибоко переконався, що хоч німець має на голому піску добре господарство, але працює він руками над землею менше, ніж наш господар. Правда, працює сильно, але все більше головою; коли ж прикладає руки до землі, то заздалегідь твердо обміркувавши все. Друге, що зразу ж кидається в очі, є те, що хоч господар-німець має свій одідіа-прадіда хазяйський розум, але він пильно і з охотою слухає поради своїх учених людей і майже не має такої селянської хати, де б не було 10—15 книжок по господарству. Німець-господар звик до того, щоб через книжку-газету довідуватись, як хтось другий хазяйнує, а що найважніше — він чудесно знає ціну олівця, себ-то, що в господарстві треба над кожною дрібницюю думати і підраховувати, яку вона дасть користь. Німець ніколи навить курки не триє, „так собі”, щоб вона зодила по дворі, а вже коли він курку має, то що днія запише, скільки вона з'їла, коли яйце знесла і т. д. Навить собаку коли німець тримає, то можете бачити, що вона ніколи даремне не біжить, а коли їде з своїм господарем, то запряжена в візок і везе що-небудь. Віками німець звик, щоб все рахувати і з усього перш за все

мати користь, от через що звичка все записати заздалегідь навить кожну дрібницю обрахувати — зробилася для німця просто другою натугою. Він інакше не може господарювати.

Коли я приступив до свого показаного господарювання, то довелось мені пильно придивитись до цих німецьких способів, до цих німецьких звичок. Нauка, яку я маю — науково, але ці, віками вироблені звички і способи простих хліборобів це теж не менша наука і багатого мене навчила.

Що перше за все кидається в Німеччині в очі, то це те, що ви нігде не бачите паринини (толоки), а за те багато бачите картофлі, багато того, що в нас рідко сіють — це люпін та сараделли і порівнюючи менше жита і вівса. Найчастіше можна бачити, що господар ділить свою землю на чотири кілни і на одному сіє жито по угноєнню, на другому — картофлю, на третьому — люпін, а на четвертому овес з сараделлою. Такий сівооборот в Прусії є особливо улюбленій дрібними господарствами. Виходить, значить, таке чергування.

1-й рік.	2-й рік.	3-й рік.	4-й рік.
1 кілн — жито	картофля	люпін	овес з сара-
тофлю			деллою
3 кілн — люпін	овес з сара-	жито	картофля
	деллою		
4 кілн — овес з	жито	картофля	люпін
			сараделлою

У нас, звичайно, було тільки трьохпіля, себ-то жито, овес та парадина. Отже варто придивитись, чому німець мудріший за нас.

Німець віками собі рахував і твердо встановив, що садити картофлю на полях і сіяти бобові рослини, це значить мати три колоси там, де раніше ріс тільки один. І що це дійсно так, подивімся, як німець рахує. Перш за все, коли десятина жита дає 50 пудів зерна, а десятина картофлі 500 бараболі, то в 50 пудах жита сухого вещества буде 45 пудів, а в 500 пудів картофлі 125 пудів. Звичайно, німець добре знає, що не можна рівняти сухого вещества жита до сухого вещества картофлі, бо в житі може бути більше білка, себ-то дуже споживчої ріці, а в картофлі може бути головним чином крохмаль. Рівняти цього не можна. Але німець подивиться в свою справочну книжку і зараз побачить, що це не так, що жито дає в 45 пудах сухого вещества 32 пуди крохмалю та зате 5 пудів білка, а 126 пудів картофлі (сухої) дадуть 50 пудів крохмалю і білка цілих 10 пудів. Себ-то, німець добре вже вирахував, що як не

рахуй, але картофля дасть завше далеко більшу користь, ніж зернові рослини, бо крохмалю вона дає в 5 раз більше, а білка в 2 рази більше. Коли запитаем німця про найголовніше правило господарське, то завше почуєм: „сій більше в полі картофлі”, і через те майже четвертина землі у німців іде під картофлю.

Але може здатись, що такий розрахунок не досить правильний, бо коли чоловік єсть хліб з жита, або коли годує худобу зерновими хлібами, то ця їжа найбільш споживочна, бо має як раз в собі стільки білка і крохмалю, скілько жівій істоті потрібно, себто, на одну частину білка — б частин крохмалю. Чезрез те то чоловік, коли єсть хліб, то він міцний, чезрез те то і хінь міцний, коли єсть овес і т. д. А всякий добре знає, що на одній картофлі не проживеш. І німець, коли гляне в свою книжку, то побачить, що в картофлі на 1 частину білка є аж 10 частин крохмалю. Отже живій істоті, щоб спожити 1 частину білка, треба спожити не шість, як це є в хлібові і як це людині потрібно, а цілих 10 частин крохмалю. Виходить, що доведеться набивати живіт непотрібним крохмалем, який вже як спожива непотрібний. І німці це прекрасно розрахували. Кожний найпростіший німець викладе це як на долоні.

І в Німеччині найшли спосіб цьому запобігти. Як бачимо з наведеної сівообороту, четверту частину поля засівають люпіном (чи горохом, чи бобом). Робиться це для того, що в люпінові як раз в навпаки: менше крохмалю, а за те багато білка. По споживочній книжці виходить, що на 2 частини крохмалю він має в зерні 1 частину білка, а дає з десятини в середньому 100 пудів зерна. От в Німеччині і вирахували, що сіючи картофлю, мають з десятини втрое більше сухого вещества, а позаяк це сухе вещество не може зрівнятися з зерном, бо має загато крохмалю і замало білка, то німці сіють люпін, що має досить білка, і домішуючи цей люпін до картофлі, роблять таку їжу для худоби, яка цілком дірівнюються зерновим хлібам.

Тому, розглядаючи господарство німця, дасяється диву, як він може вигодувати і викохати таку розкішну худобу, особливо свиней, маючи ані трохи не більше землі, ніж наш господар, і до того землі дуже бідної. А худоба в Німеччині дійсно чудесна. Іншим разом розкажу, як німці годують худобу, тепер же скажу тільки, що годівля худоби в Німеччині головним чином оперта на картофлі та бобових рослинах. Навіть робочі коні годують тільки сіном та 30 — 40 фунтами картофлі на день, і коні роблять ще тяжче, ніж у нас.

Але тут важно ще і на друге звернути увагу. Нігде не побачите таких чистих од бур'янів полів, як у Німеччині. Це теж завдяки картофлі. Що-річне просапування так їх виваблює, що німець власне не знає, що то за боротьба з бур'янами.

Ще цікавіше, що такі добре врожаї бувають тут на голому піску. Помагає цьому перш за все люпін. Він, як і всі взагалі бобові, має на своїх коріннях багато горошинок, у яких живуть особливі бактерії. От ці то бактерії і виробляють з повітря багато селітри, яка сильно угноює землю; овес після люпіну такий родиться, як після гною. Один мій приятель-німець, що має 7 моргів землі, 10 літ записує кожну дрібницю в своєму господарстві і вирахував, що після картофлі овес родить в середньому (я перераховую на десятину) 38 пудів, після жита 25 пудів, а після люпіну 75 пудів.

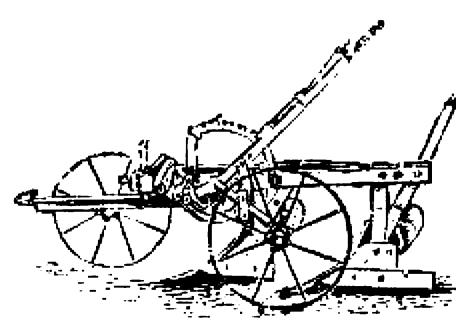
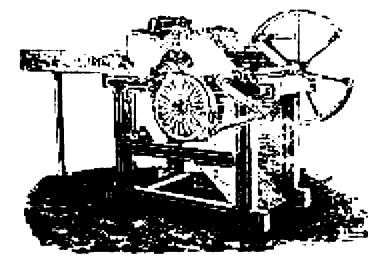
Не дарма в Німеччині кажуть, що „люпін благословення пісчаних земель“.

Отже і зрозуміло, чому німці вважають, що наведений вище врожай люпіну подвійну користь дає господарству.

Згадати ще треба про четвертий клин, про овес з підсівом сараделли.

Підсівається сараделла зараз же з овсом весною; росте вона під овсом дуже кволо і непомітно. Але за те після жнив, в осени, сараделла розростається в роскішний, густий сінокос, який дав мені з десятини 200 пудів прекрасного сіна. Мої ж приятелі німці майже що року одержують врожай 200—250 пудів прекрасного сіна. Таким чином одно поле дає два врожаї — і овса і сіна, і ще є час виорати землю з осени під жито, та його посіяти. Але треба додати, що сараделла теж бобове і угноює своїм корінням поле, а позаяк після вівса сіють жито, то сараделла добре підгноює поле і під жито. Вона дає як раз землі азот, і коли у німця не досить гною, щоб угноїти під жито, то він безпечно угноює порошковими гноями, бо частину споживи для рослин запасла вже в землі сараделля.

От так то мудро розрахували німці своє польове господарство. Багато можна і нам у них навчитись та доброго взяти. В дальших начерках я і постараюсь дати ще кілька описів цікавих способів німецького господарювання, але хотілося б, щоб і читачі-хлібороби „Нашого Світу“ повідомляли мене, що їх найбільше цікавить, то тоді я б постарається на ті запитання дати кілька начерків із моєї праці на Україні і з того, що доводиться тут на чужині робити і до чого доводиться тут придуватись.

СТ. СІРОПОЛКО.

Новий напрямок культурно-просвітної праці серед дорослих.

Після всесвітньої війни у всіх країнах помічається надзвичайний рух на полі позашкільної освіти. Цей рух іде в двох напрямах: з одного боку, переводиться перевірка старих поглядів як на завдання культурно-просвітніх установ, так і на методи (способи) їх праці, з другого, — йде напруженна праця по відкриттю ріжного роду культурно-просвітніх установ (бібліотек, народних університетів і т. д.) для задоволення духовних потреб населення.

Старий погляд на позашкільну освіту виходив з того засадничого положення, що добро народу ви-

Міннераудія Школа Засучної Освіти у Скрентоні, в Америці.

магає того, щоб кожний громадянин був письменною людиною та мав певні знання з поля загально-освітніх наук. Отже всі культурно-просвітні установи — школи, бібліотеки, лекції й т. д. — ставили своїм завданням дати ті чи інші знання як мага більшій кількості учнів, читачів чи слухачів. Це була позашкільна освіта, що домагалася пустити коріння, так мовити, в найбільшому просторі, — вшир.

На зміну цього погляду висовується новий, який ставить позашкільній освіті завдання — створити з можної особи гармонійно розвинену людину, яка б не тільки збагатіла свій розум певним знанням, але й належно виховала свої почуття та волю. Тут вага позашкільної освіти вже переходить на поглиблення тої праці, яка переводиться над *кождою* особою.

Відсіль випливає й новий метод культурно-просвітної праці, т. зв., індивідуалізації, себ-то прикладання до *кожої* особи тих засобів в культурно-просвітній праці, які більш за все допомагають їй досягнути удосконалення та внутрішньої краси.

Цей новий напрям з найбільшою послідовністю знаходить приложения в таких державах, як Англія, Швеція, Німеччина та ін. Для прикладу наведу, що керуючою ідеєю сучасного німецького освітнього руху є удосконалення окремих здібних осіб шляхом поглибленої праці в невеличких гуртках з тим, щоб ці особи, як світливий промінь, світили на ціле своє оточення та підносили духове життя цілої маси. В Швеції наукові гуртки утворюються при бібліотеках, — в 1922 р. таких гуртків налічувалось 1387.

Ці гуртки за порадою інструктора укладають свій програм і провадять студіювання тої чи іншої науки шляхом спільногого читання, дискусії (взаємного обговорення) та виготовлення рефератів (викладів). Не диво, що завдяки існуванню наукових гуртків Швеція піднялася на такий рівень, що в галузі позашкільної освіти для робітників ні одна країна в світі не зрівнялася з нею.

Не буду тут докладно зупинятись на тому, яких успіхівся осягнули на полі духової культури чужі країни, а краще постараюсь з'ясувати, що саме необхідно зробити для більш грунтовної культурної праці серед нашого громадянства, де теж ростуть з кожною хвилиною нові духові потреби, які, на жаль, в багатьох випадках залишаються без належного задоволення.

Існуючі культурно-просвітні установи — бібліотеки, курси, школи — до останнього часу діяли у нас, так мовити, механично, бо не ставили своїм завданням домагатись *самостійної* праці від своїх читачів чи спукачів над поглибленням тих знань, що набували вони в цих установах, тоді як вона одна дає можливість кожній особі пізнати радість духового життя та загартувати свою золю. І тому всі існуючі культурно-просвітні установи мусять перейнятись новим духом — духом активності (чинності). Для втілення цього духу серед нашого громадянства слід побажати засновання гуртків самоосвіти, в яких культурно-просвітній праці як раз і може провадитись згідно з новим її напрямом, себ-то індивідуально, — один гурток складається з тих осіб, що цікавляться

Виправлювання учителями праць, надісланих до Міннераудій Школи Засучної Освіти у Скрентоні.

рідною історією, другий — з тих осіб, що цікавляться економічним питанням і т. д.

Керування такими гуртками повинно знаходитись в руках того, хто не тільки має необхідні знання в відповідній галузі науки чи мистецтва, але й сам стоять в живому звязку з культурним життям взагалі та з своїм народом зокрема й має, крім того, здібність підходити до людської індивідуальності.

Виникає питання, де ж взяти таких керовників? У нас вже мається де-кілька великих «Просвіт», які відіграють роль централі для певної місцевості. От-

же, на мій погляд, кожна така „Просвіта“ мусить мати в складі своїх співробітників де-кілька таких керовників, які мають своїм завданням шляхом періодичних об'єздів гуртків самоосвіти та листування з ними подавати необхідні поради та керувати їхньою працею. Ці ж „Просвіти“ повинні взяти на себе забезпечення гуртків самоосвіти відповідною літературою шляхом випозичення її на той чи інший час за певну платню.

Перевести підготову таких керовників більш за все покликано, на мою думку, т-во „Просвіта“ у Львові, де мається для того належні лекторські сили та відповідні наукові заклади.

Поруч з інструкторами керуючу роль для гуртків самоосвіти і окремих осіб, що бажають студіювати ту чи іншу галузь науки, необхідно поставити

організацію курсів заочної освіти, які надзвичайно поширені в Американських Сполучених Штатах. Такі курси знаходимо майже у всіх країнах. Так, в Росії ще за царських часів існувала, т. зв. „Комісія по організації домашнього членія“, яка виготовила низку програмів для студіювання різних наук з додатком тем для виготовлення рефератів.

Утворення подібної Комісії для задоволення потреб українського громадянства повинно стати завданням наших наукових сил. Ініціативу в цій справі могло би взяти, на мій погляд, Наукове Товариство ім. Шевченка в Львові.

Отже, нехай і наші наукові та культурно-просвітні установи започаткують новий напрям в галузі позашкільної освіти, щоб виховати для нашої батьківщини духовно озброєне громадянство.

ЛІТЕРАТУРНЕ ЖИТТЯ.

Байрон.

Столітні роковини смерти (19 квітня 1824 — 1924 р.).

19 квітня минуло сто літ з того дня, як згасло життя великої людини — англійського поета Байрона. Кому зпосеред членів великої сем'ї цівілізованих народів не відомо це ім'я? Хто не знає того літературного напрямку, що від імені поета одержав назву „байронізма“? Хто сам у молодому вікові не переживав його хоча б день?

Ціле століття горіло на літературному обрію ім'я Байрона, як велика яскрава зірка. Й ціле століття йшла боротьба за його талант, честь і саму душу. Боротьба ця не скінчилася навіть і в столітні роковини його смерти. Не легша боротьба відбувалася все життя й в самій душі Байрона. І в цьому його велика трагедія, трагедія, яка почалася в його пілко-му серці, а продовжується тепер перш, за все на його рідній землі, а далі — на арені всього світу. Все, що пишеться тепер про Байрона, пишеться майже виключно про його людську істоту й дуже мало згадується про його творчість.

Трагедія Байрона потрійна: трагедія національна, трагедія — серця й трагедія чести.

Як це не дивно, а Байрон найменше приятелів і найбільше ворогів мав і ще має на батьківщині, в Англії, яка відвертається від нього. Англійські критики, майже всі, як один, силкуються розвінчати його, присікаючись до найніжчесіших дрібничок. Йому зациклюють, що „рифми його мляві“, що він робив багато „помилок у синтаксисі“, що в його поемах немає нічого цінного для тих, що „шукануть істини“, що він не був великою людиною, а невільником своїх пристрастів і т. інше. Навіть силкуються накинуты тінь на його героїчну смерть за волю Греції, кажучи, що він „вигадав“ свою „героїчну Елладу“. А де-які англійські часописи нічого кращого не могли дати на його 100-літні роковини, як „повний календар“ його життя з коротким описом усіх його „укоханих жінок“... Найменше ж кажуть про його дружину Ганну-Ізабеллю, яка не вміла не тільки зогріти й вилікувати його розбиту душу, але навіть зрозуміти й дарувати йому...

А Байрона гнітив, як свідчать, великий гріх — беззаконне кохання з рідною сестрою (по батькові)

Августою, з якою він мав дочку. Цей зв'язок був таємницею для Англії й розкрив його вже після його смерті рідний внук, граф Ловелес, щоб виправдати перед нащадками свою бабуню. Ніби-то згодом довідалася про це й дружина Байрона. Вона не розкрила таємниці, але й не дарувала її. Й це було причиною як особистих сердечних мук Байрона, що покохав дружину, так і вічного страху, що вона оголосить таємницю. Час не зблизив їх, і подружжя розвелись.

Як цього гріха, так і вільнодумства та революційності Байрона англійське суспільство досі не може йому дарувати.

Це є причиною, що пам'ять його на батьківщині святкується більш холодно, ніж серед інших цівілізованих народів.

В. П-ВИЧ.

БІБЛІОГРАФІЯ.

ВОЛ. ДОРОШЕНКО. Шевченкова освіта. Літер.-наук. бібліотека ч. 166. Львів-Київ 1924 р. Стор. 24. Дуже невеличка, але дуже цікава книжечка. З давніх давен серед широкого суспільства тримається думка, що Т. Шевченко був геніальним самоуком з великими прогалинами в своїй освіті. Цю стару легенду п. Вол. Дорошенко цілковито розбиває у своїй книжечці на підставі фактичного матеріалу. Він з'ясовує, що Шевченко поперше мав не аби-який офіційний освітній ценз, бо скінчна зступенем академика вищу школу мистецтва, де викладалися і загально-освітні дисципліни, а по-друге — живо цікавився філозофією, наукою і літературою свого часу, багато читав, багато працював над собою і взагалі стояв на рівні видніх представників тодішньої інтелігенції.

О. Х.

НАДІСАЛНІ КНИЖКИ Й ЧАСОПИСИ.

Видання „Молодої України“ („Світ Дитини“) М. Тарнавського.

К. Кольоді. Пригоди Пінокія. Переклав з італійської мови Євген Онацький. Київ-Львів. 1928 р. 211 стор. Ілюстрир. Барвна обгортака.

Світ Дитини. Альманах для дітей. Річник IV. Київ-Львів. 1923 р. 24 числа. 192 стор. Гарна трохбарвна обгортака роботи Р. Лісовського.

Францес Бернет. Малий льорд. Повість для молодіжі. Переклавла Варвара Літніська. Ілюстрації А. Жмуди. Львів 1923 р. Гарна трохбарвна обгортака. Стор. 208.

Юлій Верн. Шансельєр. Записки з подорожі Дж. Р. Казальона. З портретом автора й з 43 образками. Переклав Мирослав Капій. Львів-Київ. 1923 р. Ілюстров. обгортака. Стор. 212.

Люс Мінніт. Львів-Київ, 1924 р. 100 стор. Ілюстрир.

Пан Чваннівський. Львів-Київ. 1923 р. Ілюстр. текст і обгорта. 123 стор.

Видання „Загальної Книгозбірні” в Коломиї.

Д-р Ст. Людкевич. Загальні основи музики. Коломия. 1921 р. 133 стор. З нотами, рисунками, малюнками інструм. і словником італійських і інших виразів.

Тарас Шевченко. Історичні поеми. З передмовою Дм. Николишина і портретом Т. Шевченка. II доп. вид. „Загальної Книгозбірні”. Коломия. 1921 р. Ст. 145.

Д-р Іван Раковський. Вселенна. Начерк астрономії. Частина I. З ілюстр. Вид. „Заг. Книгозбірні”. Коломия, 1922 р. Стор. 245.

Микоді Мельник. По той бік греблі. Оповідання. Вид. „Загальна Книгозбірня”. Коломия 1922 р. Стор. 98.

Видання „Де Світла”.

Свята служба Божа Св. отця нашого Василя Великого в перекладі на українську мову свящ. І. Тобінського. 1923 р. Скальмержице. Стор. 36.

В. Ери. Життя і особа Григорія Сковороди. Переклад з російської мови Євг. Маланюка. 1923 р. Скальмержице. Стор. 60.

Релігійно-Науковий Вісник. Чч. 4—5, 7—8, 9—10, 11—12, 13—15. 1923 р. Скальмержице.

Театр і музика.

НАДІСЛАНА ТЕАТРАЛЬНА ЛІТЕРАТУРА.

Дмитра Николишин. Маєві акорди. Картина у трьох діях. Вид. „Загальна Книгозбірня”. Коломия, 1919 р. Стор. 92.

Дмитро Николишин. Тайна. Трагедія у 5 діях. Вид. „Загальна Книгозбірня”. Коломия. 1923 р. Ст. 126.

Дмитро Николишин. На вечеринцях. Драмат. картина в одній дії. Вид. „Прібна книга збірня”. 1923 р. Коломия. Стор. 40.

Емануїл Кант.

200-літні роковини народження.

22 квітня ц. р. минуло 200 років з дня народження великого світового філозофа Е. Канта. Кажемо: світового, бо хоча Е. Кант і був вихований у дусі німецького націоналізму, але спромігся силою свого духа й розуму вийти з меж нації і стати філозофом усього людства, навіть більше — філозофом по-за межами часу.

Не зважаючи на численні помилки та блуди його твержень, все ж його філозофія є чудовою школою філозофського мислення й для сучасної людини.

В наші часи, часи загального здичавіння й морального виродження так званих „цивілізованих” народів, які, втрачуючи здібність відчувати огидливість злочинств у взаєминах приватних, громадських, національних і міждержавних, легалізують ці злочинства й широко послуговуються ними, — в ці часи значення Канта набирає великої життєвої важливи. Найбільша прислуга його для людства в цьому відношенні — встановлення зasadничого морального закону довга, завдяки якому звязок людини з Абсолютом-Богом, як рівно ж і саме життя й у філозофії Канта набирає непорушної підстави.

„Бог люби єсть”, каже християнство, „Бог — Розум” — виголосив Декарт, „Бог — Воля” — твердить Шопенгауер. У наші часи ми повинні б сказати: „Бог є Справедливість”. Кант своїм „моральним довгом” розпочав саме — шлях Справедливості. Бог — Справедливість є відсутній у сучасному житті, й життя це є пеклом, у якому вариться людство в слізах, зояках, крові й взаємному нищенні. В стремлінні до перемоги над братом деякі сучасні „борці” не тільки обминають Справедливість, але навіть проголошують боротьбу з усіма моральними законами і приписами, висовуючи натомість новий закон: так я хо-

чу, так для мене корисно. От через що Кант у наш діял набирає життєвого значення.

В. ПАВЛОВИЧ.

Здібніче мистецтво.

Всесвітня виставка.

Рік 1925 буде для артистів-малярів всіх народів і держав світу роком великої важги — в Парижі відбудеться світова виставка декораційного мистецтва й художніх виробів. Все, що є властиво декорацією, як рівно ж найдрібніші річі з декораційно розміщеним орнаментом будуть презентовані як найбогатіше на цій виставці. Картини й проекти стінної декорації, архітектура, графіка, вишиванки та гафти — все це буде напевні показано кожним народом як найкраще.

Відомо, що деякі держави надають великої важги цій виставці, особливо ті держави, що повстали після світової війни. Художні кола Польщі дуже зцікавлені цією виставкою й хоч ще державних коштів на цю річ не визначено, але вживають всіх заходів, щоб їх добути, звертаються до громадянства, оголошують горючі конкурси й т. інш.

На цій виставці повинен бути представлений й український народ, який мусить показати світові й своє мистецтво, як підтвердження своєї творчої національної сили, своєї здібності до життя та розвитку. Можливо, що наші артисти, які живуть в Німеччині та Франції, вже готовяться, щоб взяти участь у цій виставці. Але цього замало. Українські артисти повинні виступити як організована сила, як репрезентація всього народу, а не як окремі одиниці, які згубляються на виставці, серед моря експонатів. Бажано б мати свій окремий куток, навіть свій павільйон, а в ньому — моделі деревляніх церков та капличок. Гроші повинні знайтися. На поміч, напевне, прийде своїми датками громадянство. Можливо, що десь щось й робиться, можливо, що вже й богацько зроблено, але досі про це нічого не чути. Львів, як найбільший художній центр, міг би взяти на себе керуючу роль в цій справі. Ще в час, і до виставки багато можна зробити. Необхідно негайно закликати до підготовчої праці підприємства, які виробляють річі художньої вартості, як кераміка, килимкарство й т. інш. А передовсім треба скласти комісію, до якої покликати видатніших наших артистів.

Б. МЕГІК.

Демарцій.

Велітні над Стругою.

ОМЕЛЬКО СІЯЧ

Холмський лірник.

Сивий лірник храй дороги

Грає та співає:

Українцю, брате вбогий!

Край наш загибає.

Все віддав для нього, бідного:

Сили, гріш, свободу,

Та не зраджуй духа рідного,

Рідного народу.

Бо хто, байдужий, в заневіррі

Скориться недолі, —

Не збере той жнив офіри,

Не діждеться волі.

СПОРТ І ТАНЦІ.

Пласт.

Деякі молоді читачі звернулися до „Наш. Св.” з пропозицією виділити куток для українського пласти. З великою охочістю „Наш Світ” це робить. Ідея пласти поширилася по цілому світі, викликала загальне зацікавлення й цінування й завоювала міліони представників юнацтва обох полів.

Молодь, особливо інтелігенція, в останнім столітті з'ясіла без руху, соня й повітря, вироджувалася, хиріла фізично. Пам'ятаючи стару істину, що „в здоровому тілі — здоровий дух”, вихователі почали вводити гімнастику. Але штучна вправа тіла, що не творила гармонії з душою, не могла заступити дійсного життя. Пласт як раз у цю форму влив дух. І це є причиною захоплення ним з боку молоді всього світу.

Характерно, що інавіть молодь жидівська, яка до останнього часу взагалі не мала нахилу до турбовання своїх м'язів, тепер захоплюється пластом. В Варшаві, як і в інших містах, уже можна побачити дуже гарно зорганізовані жидівські дружини пласти.

Про виковуюче значення пласти не доводиться багато говорити. Скажемо лише, що пласт просто відроджує молодь. Вправність, зручність, скрітність, почуття сили, певність їх, загострена увага, звичка швидко реагувати на зовнішні враження, товариське відношення між обидвома половами — це велике придбання для молоді.

Пласт українській молоді знайомий. В Галичині він уже має під ногами певний ґрунт. На Великій Україні чимало сил приклад до його розвитку проф. Пеленський, але політичні події припинили розпочату працю. Що ж торкається Волині, Холмщини і Полісся, то тут справа стоїть дуже слабо.

Важаючи пласт за явище не тільки корисне, але й просто необхідне, „Н. Св.” закликає знатців його взяти участь у цьому відділі часопису та надсилати фотографічні зображення літературу для міщення її списку в відділі спеціальних „надсланих книжок”.

ПРИРОДА, НАУКА, ВИНАХОДИ.

Сухий ювілей в Америці. Сполучені Штати Північної Америки відсвятнували своєрідний ювілей: трьохрічна цілковита заборона спиртних напоїв. У звязку з цим у Нью-Йоркові й інших містах відбулися численні демонстрації протесту проти цєї заборони. Протестували, звичайно, аматори горілки.

На плакатах були такі написи:

„Чужеземні пароплави відібрали від нас усіх туристів й відбирають у нас гроші!“

„Заборона алькоголю руйнує нашу торговельну флоту: понад 600 караблів замкнуті в портах“.

„4 мільйони живнірів боролися за волю, а одержали... заборону алькоголю. Чому?“

„Члени Конгресу! Подбайте про покалічених живнірів. Про нашу мораль ми подбаемо самі!“ Я. т. ин.

На майбутніх виборах президента заповідається особливо жорстка боротьба між „сухими“ й „вожками“ (п'янницями).

Треба до цього додати, що, як показала статистика, в „сухі“ роки (заборони алькоголю) п'яних зареєстровано більше, ніж у роки „вожкі“ (до заборони). Така природа людей пристрасності.

З УСЬОГО СВІТУ.

Сейм і Сенат. Перше після ферій засідання сенату відбудеться 6 травня, перше засідання сойму — 20 травня.

Заборона спиртних напоїв. З 10 травня очікується в Польщі нова заборона торговлі спиртними напоями.

Про українців у Польщі. „За Свободу“ подає, що в „Ізвестіях“ уміщена в вигляді кореспонденції з Харкова анкета про становище українського населення в Польщі. Петровський, Буценко й Сиржиников говорили про утиск українців.

1 травня. Працююча хляса урочисто відсвяткує в Варшаві й інших містах 1 травня свято праці Емсцесів не було. Вийшла лише сутічка з комуністами на площі Спасителя, яких пепееси не хотіли пропустити. Комуністи були разігнані поліцією.

Захоплення церков. У Жировицькім монастирі на Гродненщині католики самовільно захопили православну церкву й переробили на костел. У цьому „костелі“ 14/27 квітня ксьондз влаштував зібрання,

Кузьма Брюненський

б. інтернований козак, випущений з табору в кінці 1922 р., який 1½, р. був на лісній роботі в Гайнивці й околицях. Скільки заробів — видно з його вигляду. Про експлоатацію б. інтернованих не раз писали ріжні часописи. Чи не зачікається цим явищем ті, хто має відношення до „праці“.

яке ухвалило звернутися до влади про віддання їм ще й соборної церкви. Місцеве православне населення звернулося з цього приводу до митрополита Дюнізя з прозьбою про захист.

Визнання греческої республіки. Югославія уповноважила свого представника в Афінах, Марковича, передати гречеському урядові, що вона визнає гречеську республіку.

Загадель Афонського монастиря. Пожежа на Афоні знищила монастир. Загинув великої цінності архів з історичними реліквіями й сербська базиліка.

Арешти на Волині. В кінці квітня на Волині доконано численних арештів серед українців. Варшавські газети зробили з цього факту змову до „півстання“. З'явилось офіційне спростовування цеї брехні.

Нова валюта. З 1 травня введено обрахунки на злоти і гроши. Нижче подаємо таблицю заміни марок на злоти.

Німецько-sovітський конфлікт. 4 травня в 10 год. вечора відділ німецької поліції вдерся до екстериторіального помешкання совітської торговельної делегації на Лінденстрассе в Берліні. Урядовців вигнали на подвірок. Поліція өилася замки шаф і бюрок за помічкою багнетів і доконала ревізії. Шефи дипломатичного корпусу на час ревізії були позбавлені волі. Кількох урядовців побито, арештовано й в кандалах відправлено до дирекції поліції. Совітський посол Крестинський дав розпорядження замкнути бюро делегації й припинити їх діяльність, сам же вийздить до Москви. Німецька телеграфична агенція Вольфа заперечує ці відомості. Зного боку міністерство закордонних справ надіслало до делегації вербальну ноту, в якій відмовляє їй прав екстериторіальнosti за невідповідне поводження совітських служок з німецькою поліцією. Німецька преса неоднаково відноситься до поданого випадку.

Таблиця заміни злотіх на марки польські.

Гроші	Мк. польск.	Гроші	Мк. польських
1	18.000	31	558.000
2	36.000	32	576.000
3	54.000	33	594.000
4	72.000	34	612.000
5	90.000	35	630.000
6	108.000	36	648.000
7	126.000	37	666.000
8	144.000	38	684.000
9	162.000	39	702.000
10	180.000	40	720.000
11	198.000	41	738.000
12	216.000	42	756.000
13	234.000	43	774.000
14	252.000	44	792.000
15	270.000	45	810.000
16	288.000	46	828.000
17	306.000	47	846.000
18	324.000	48	864.000
19	342.000	49	882.000
20	360.000	50	900.000
21	378.000	55	990.050
22	396.000	60	1.080.000
23	414.000	65	1.170.000
24	432.000	70	1.260.000
25	450.000	75	1.350.000
26	468.000	80	1.440.000
27	486.000	86	1.630.000
28	504.000	90	1.620.000
29	522.000	95	1.710.000
30	540.000	100	1.800.000

Злоти	Марки польські	Злоти	Марки польські
1	1.800.000	75	135.000.000
2	3.600.000	80	144.000.000
3	5.400.000	85	153.000.000
4	7.200.000	90	162.000.000
5	9.000.000	95	171.000.000
6	10.800.000	100	180.000.900
7	12.600.000	150	270.000.000
8	14.400.000	200	360.000.000
9	16.200.000	250	450.000.000
10	18.000.000	300	540.000.000
11	19.800.000	350	630.000.000
12	21.600.000	400	720.000.000
13	23.400.000	450	810.000.000
14	25.200.000	500	900.000.000
15	27.000.000	550	990.000.000
16	28.800.000	600	1.080.000.000
17	30.600.000	650	1.170.000.000
18	32.400.000	700	1.260.000.000
19	34.200.000	750	1.350.000.000
20	36.000.000	800	1.440.000.000
25	45.000.000	850	1.530.000.000
30	54.000.000	900	1.620.000.000
35	63.000.000	950	1.710.000.000
40	72.000.000	1.000	1.800.000.000
45	81.000.000	2.000	3.600.000.000
50	90.000.000	3.000	5.400.000.000
55	99.000.000	4.000	7.200.000.000
60	108.000.000	5.000	9.600.000.000
65	117.000.000	10.000	18.000.000.000
70	126.000.000		

До пп. переплатників.

З огляду на подорожання паперу й в звязку з введенням нової валюти „Наш Світ“ з 1 травня коштує місячно 3 злотих; окреме число — 75 гроші.

Редактор-Видавець В. Островський.

ЧЕРЕЗ „НАШ СВІТ“ можна виписувати всі українські книжки закордонних видань по цінах, поданих в оголошеннях, по курсу долара. Книжки висилаємо лише за готівку. На складі „Наш Світ“ є ще невелика кількість альбомів „Укр. Парляментарна Репрезентація“. Висилається за готівку по 1.500.000 марок з додатком коштів пересилки.

МОЛОДА УКРАЇНА

ілюстрований часопис
для молодіжі

Додаток „СВІТ ДИТИНИ“.

РІЧНА ПЕРЕДПЛАТА ДЛЯ КРАЮ 12 МР.
ОСНОВН.

ОСНОВНА ЦІНА ПРИМІРНИКА 50 ФЕН.

Редакція і Адміністрація:

Львів, судова Землеровиця Ч. 3.

КНИЖКИ,

які повинні бути в кожного
УКРАЇНЦЯ:

ІВАНИЦЬКИЙ і ШУМЛЯНСЬКИЙ. Російсько-
український словник, у двох частинах, всі необ-
хідні слова
11 злотих.

О. ОЛЕСЬ. Поезії з рр. 1908 — 1923. Вид.
Лаврова. 1928 р. 2 зл. 50 гр.

Д-р Е. ЛУКАСЕВИЧ. Як доглядати діток-ме-
мояткі. З ілюстраціями.
1 злот.

Д-р В. ДМИТРЮК. Як лікувати рані. Порад-
ник по хірургії: антисептика, асептика, перевязки.
Вид. „Нашого Світу“. Ця книжка повинна бути
в кожній людині. Рекомендується Книгарням і
Просвітам.
35 гр.

В. ОСТРОВСЬКИЙ. Холмські оповідання. Бо-
ротьба на тлі релігійно-національному
90 гр.

УКРАЇНСЬКА ПАРЛЯМЕНТАРНА РЕПРЕ-
ЗЕНТАЦІЯ. Альбом послів і сенаторів.
85 гр.

Замовляти в Адміністрації „Нашого Світу“.

Варшава, Друга 50.

Висилається за готівку я за післяплатою.

До Українського Суспільства.

Гостра економічна криза, нез'ясованість правного ста-
новища, звільнення з інтернації без якого-будь забезпечення та
інші болячки інтернованих примусили більшість активних і са-
модільних українських громадських організацій на інтернації
в Польщі створити Союз, що отримав назву: **ОБ'ЄДНАННЯ
УКРАЇНСЬКИХ ЕМІГРАНТСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В КАЛІШУ
ТА ЙОГО ОКОЛИЦЯХ.**“

До Союзу вступили всі ті організації, які на протязі
інтернування вивили свою життєздатність і продуктивність у
громадській, культурній, економічній та філантропійній галузях
і дnia 28 березня ц. р. підписали певну писану умову.

Організації, що створили Союз, об'єднують біля себе
60 — 70% усього інтернованого загалу.

Зверхньою владою в Союзі є Рада Об'єднання, що скла-
дається з представників об'єднаних організацій. Рада виділила
з поміж себе Президію.

Приступаючи до праці Об'єднання має на меті опіку над
інтернованими і звільненими з інтернату в Калішу та його
околицях: інвалідами, хорінами, жінками, щільною молоддю та

дітьми, а також здобуття для цього й доцільне розподілення як
серед них, так і найбільш нужденої частини українського емі-
граційного суспільства, всіх матеріальних засобів, які вплива-
тимуть до Об'єднання.

Про всі прибутки я видатки, до найменших сум виключно
щомісячно друкуються в українській пресі та бюлетенях
Об'єднання справоздання, які кожна особа чи установа, що за-
офірує своє співділження і підтримку для нової організації буде
одержувати своєчасно.

Поруч з цим Об'єднання українських емігрантських ор-
ганізацій в Калішу та його околицях ствержує, що співпраці
чи то будь якого порозуміння з теперішнім керовництвом Від-
ділу У. Н. К. в Калішу воно не мало і не має.

Українські Емігрантські Організації, які побажали б при-
лучитися до Об'єднання, волітимуть зголоситися до Президії
Ного на адресу: M. Sadowsky, Kalisz, Górska № 15 т. 5. Pologne.

Президія Ради Об'єднання: голова Михаїло Садовський,
скарбник В. Рогоза, секретар А. Коршиковський і члени Ради
Об'єднання.

„НАШ СВІТ“

український ілюстрований літературний і популярно-науковий тижневик.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ:

з пересилкою й з правом на безоплатні додатки

ЗА 1 МІСЯЦЬ — 3 зл.

ЗА 2 МІСЯЦІ — 5 зл. (9.000.000 мар.)

ПООДНОКЕ число без дод. — 1.350.000 мар.

ЗА КОРДОН: За місяць 1 долар.

ЦІНА ОГОЛОШЕНЬ:

КРАЄВИХ: ціла ст. 125 зл., ½ стор.—65 зл., ¼ ст. — 35 зл., ¼ ст. 20 зл., ¼ ст. 12 зл.
ЗАКОРДОННИХ 25 дол. 13 дол. 7 дол. „ „ 4 2 д.

Warszawa, ul. Dluga 50, m. 47, Redakcja „NASZ SWIT“

або: Warszawa, Pocztowa Kasa Oszczędności (P. K. O.) № 8818. „Nasz Swit“.

УВАГА! Нові передплатники на травень можуть одержати всі числа за кількість з додатками за 4.000.000 марок польських.

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ!

ЧИТАЙТЕ!

„УКРАЇНСЬКИЙ ЕМІГРАНТ“

Літературно-суспільний двотижневик, присвячений справам української еміграції і рееміграції.

Під редакцією Клима Поліщука.

Адреса Редакції-Адміністрації: Львів, вул. Коперника 16.

З „Укр. Емігранта“ можна довідатися про всі умови й засоби, при яких відбувається еміграційний рух, бо програм Його містить:

1. Нариси й оповідання з життя української еміграції і їїміграції на всьому світі, в яких яскравими фарбами змальовується доля й недоля тих, що пішли шукати „свого щастя“.

2. Постійний „Малий фейлетон“ на актуальні теми еміграційного руху.

3. Спеціальні статті про умови і засоби еміграційного руху, в яких особливо буде звернено увагу на таке явище, як шахрайство і недобросовісність усіх самозваних агентів, і будуть вказані певні бюро подорожі, при посередництві яких легше всього можна дістатися в ріжкі храї Нового Світу, а саме: Сполучених Штатів, Канади, Аргентини, Бразилії, Куби, Колумбії, Мексики і т. і.

4. Практичні поради; відповіді Редакції на листові запитання про умови подорожі людей — як робітничого фаху, так і інтелігентних професій.

Оказові числа висилаються безоплатно.

ПРАЦЯ ДЛЯ БЕЗРОБІТНИХ

Українсько Торговельне Підприємство

організує працю на місцях для безробітних інтелігентів і добре письменників селян. Заяви пращаються лише від осіб енергійних, які люблять працю й рух і з жадного боку не скомпромітовані.

В заяві належить подати такі відомості: 1) вік, 2) освіта, 3) місце народження й теперішня праця, 5) інкі відомі особи можуть за них поручитися, 6) які можуть скласти кауцю.

Заяви надсилати в Редакцію „Нашого Світу“ для „Торговельного Підприємства“.

УКРАЇНСЬКА ВИДАВНИЧО-КНИГАРСЬКА СПІЛКА,

ДОБРЕ ОРГАНІЗОВАНА, ШУКАЄ З МЕТОЮ ПОШИРЕННЯ ПІДПРИЄМСТВА СПІЛНИКІВ-УКРАЇНЦІВ З КАПІТАЛОМ 2—5 МІЛІЯРДІВ.

ВІДПОВІДІ НАДСИЛАТИ ДО РЕДАЦІЇ „НАШОГО СВІТУ“ для „СПІЛКИ“.